

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

INNOVATIVE APPROACHES TO TRAINING SPECIALISTS IN PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION

УДК 373.3.091.12:005.22

DOI: 10.31652/3041-2439-2025-4-7

Активні форми методичної роботи вчителів початкової школи

Галина Кіт

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Анотація

У статті порушено проблему методичної роботи в контексті професійного розвитку вчителів початкової школи. Розглянуто методичну роботу як системну, цілеспрямовану й рефлексивну педагогічну активність, орієнтовану на розвиток методичної компетентності, а також як активне залучення до аналізу й оновлення власної практики та інноваційне й творчо-рефлексивне засвоєння професійного досвіду. Показано методологічні принципи та ефективні педагогічні умови професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи.

Наголошено, що вдосконаленню методичної діяльності сприяє осучаснення її форм, зокрема поєднання традиційних підходів із нетрадиційними, інноваційними та активними формами методичної творчості.

Висвітлено широкий спектр форм методичної роботи вчителів початкових класів: колективні (постійні та тимчасові) й індивідуальні. Представлено найбільш поширені форми методичної роботи в початковій школі. Показано традиційні та інноваційні (активні, сучасні) форми методичної роботи вчителя початкових класів, здійснено їх порівняльний аналіз на основі виділених критеріїв (мета, форма проведення, роль учасника, методи навчання, інструменти, мотивація педагога, результат). Акцентовано увагу на діяльності педагогічної інтернатури.

Проведене дослідження показало позитивну оцінку вчителями методичної роботи в умовах початкової школи, її значущості для професійного становлення молодого вчителя, надання переваги (72%) інноваційним (активним) формам методичної діяльності, а також негативне ставлення до форм методичної роботи, які потребують значних часових і емоційних витрат за недостатньої практичної корисності, що часто перетворюються на формальність.

Зазначено, що педагогічне вдосконалення потребує належного науково-методичного супроводу, зокрема й через діяльність центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

Ключові слова: професійний розвиток вчителів початкової школи, методична робота, активні (інноваційні) форми методичної роботи.

UDC 373.3.091.12:005.22

DOI: 10.31652/3041-2439-2025-4-7

Active forms of methodological work of primary school teachers

Halyna Kit

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

Abstract

The article raises the problem of methodological work in the context of the professional development of primary school teachers. Methodological work is understood as a: systematic, purposeful and reflective pedagogical activity focused on the development of methodological competence; active involvement in the analysis and updating of one's own practice; innovative and creative-reflective assimilation of professional experience. Methodological principles and effective pedagogical conditions for teachers' professional self-realization in the system of methodological work are shown.

It is emphasized that the improvement of methodological activities is facilitated by the modernization of its forms, in particular, the combination of traditional approaches with non-traditional, innovative and active forms of methodological creativity.

A wide range of forms of methodological work of primary school teachers is highlighted: collective (permanent and temporary) and individual. The most common forms of methodological work in primary school are presented. Traditional and innovative (active, modern) forms of methodological work of a primary school teacher are shown, their comparative analysis is carried out on the basis of the selected criteria (goal, form of conduct, role of the participant, teaching methods, tools, teacher motivation, result). Special attention is given to the activities of pedagogical internships.

The conducted study showed a positive assessment by teachers of methodological work in primary school conditions, its significance for the professional development of a young teacher, a preference (72%) for innovative (active) forms of methodological activity, as well as a negative attitude towards forms of methodological work that require significant time and emotional costs with insufficient practical usefulness, often turning into a formality.

It is noted that pedagogical improvement requires proper scientific and methodological support, in particular through the activities of Centers for Teachers' Professional Development.

Keywords: professional development of primary school teachers, methodological work, active (innovative) forms of methodological work.

Постановка проблеми. В Сучасне суспільство знань розглядає освіту як домінуючий фактор розвитку особистості та реалізації її творчого потенціалу. За умов глибоких трансформацій в освітній, економічній, політичній та соціальній сферах держави актуалізується необхідність оновлення освітньої системи, зокрема її педагогічного компонента. Концепція Нової української школи передбачає впровадження інноваційних підходів до навчання, що ґрунтуються на засадах педагогіки партнерства, діалозі та співпраці між учнем і вчителем, відмові від авторитарних методів взаємодії, а також переосмисленні традиційних ролей учасників освітнього процесу. Забезпечення якісних змін у сфері освіти неможливе без високопрофесійного, впевненого у своїх діях, креативного педагога, який постійно вдосконалює власну професійну майстерність. Крім того, сучасний учитель має вирізнятися розвиненими творчими та дослідницькими здібностями, сформованими духовно-моральними цінностями, високим рівнем ерудиції, ініціативністю та здатністю бути конкурентоспроможним у глобальному освітньому просторі. Важливими характеристиками також є вільне орієнтування в інформаційних джерелах і цифрових технологіях XXI століття, готовність до рефлексії та безперервного професійного самовдосконалення, здатність до виховання молодого покоління, уміння креативно мислити, знаходити нестандартні шляхи розв'язання життєвих ситуацій, а також проявляти пізнавальну активність й ініціативу.

Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації вчителів Нової української школи реалізуються відповідно до концептуального гасла «Новій школі –

потребі у фахівцеві нового типу, здатному відповідати сучасним освітнім викликам.

На сучасних вимогах до вчителя акцентують увагу й нормативно-правові акти у сфері освіти, відповідно до яких він має бути творчою особистістю з чітко вираженою професійно-педагогічною спрямованістю, прагненням до самореалізації в обраній царині діяльності, здатністю до постійного розвитку професійно значущих якостей і формування компетентностей, що забезпечують ефективне професійне зростання та вдосконалення.

Професійне вдосконалення розглядається як інтегрований компонент особистісного зростання та невід'ємна складова педагогічної діяльності вчителя. За результатами спостережень та узагальнення результатів опитування вчителів початкової школи встановлено, що провідними напрямками їхнього професійного вдосконалення виступають самоосвітня діяльність і активна участь у методичній роботі, що підвищує актуальність дослідження саме цих питань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми професійного вдосконалення педагогів у системі методичної роботи розглядаються у працях багатьох науковців (С. Гончаренко, О. Дубасенюк, Ю. Завалевський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Олійник, Л. Петриченко, О. Пехота, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєва, Л. Хоружа та ін.). У психолого-педагогічних дослідженнях представлено організацію методичної роботи в освітніх закладах (Н. Василенко, Л. Даниленко, І. Жерносек, О. Мармаза, З. Онишків та ін.). І. Упатова обґрунтовує систему методичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Практично всі названі дослідники звертаються до форм методичної роботи, як традиційних, так і нетрадиційних, які сприяють вдосконаленню творчого вчителя. Водночас сьогодні особливої уваги потребують активні форми методичної

освітнього простору вимагає від педагога нових підходів до професійного самовдосконалення, здатності до рефлексії, критичного мислення та швидкої адаптації до інноваційних змін. В умовах переходу до компетентнісної освіти саме активні форми методичної роботи сприяють розвитку суб'єктної позиції вчителя, формуванню навичок співпраці, лідерства, творчого вирішення професійних завдань. Вони активізують суб'єктивний досвід педагога з позиції професійного вдосконалення, вчать умінню формувати й відстоювати свої погляди, використовувати новітні технології. Заодно вони створюють простір для професійного діалогу, взаємного обміну досвідом, апробації сучасних педагогічних технологій, що вкрай важливо в контексті реалізації принципів Нової української школи. Крім того, вони не лише активізують внутрішні ресурси педагога, а й мотивують його до неперервного навчання, відкритості до інновацій, усвідомлення своєї ролі як агента змін в освітньому середовищі.

Мета дослідження: показати можливості активних форм методичної роботи в контексті професійного розвитку вчителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Актуальність дослідження активних форм методичної роботи вчителів початкової школи зумовлена необхідністю забезпечення високого рівня професійної майстерності педагогів, їхньої готовності до реалізації сучасних освітніх викликів. Кожен педагог повинен безперервно працювати над собою, розвивати свій інтелектуальний потенціал, удосконалювати педагогічну майстерність і моральну культуру. У процесі саморозвитку йому важливо систематично здійснювати методичну діяльність, що виступає

професійного самовдосконалення. Учитель зберігає свою професійну ідентичність доти, доки навчається й цілеспрямовано працює над особистісним та фаховим зростанням. У контексті вдосконалення професійної підготовки вчителів початкової школи методична робота набуває особливої значущості як ключовий механізм формування компетентного фахівця.

Методична робота розглядається вченими як система взаємопов'язаних науково-практичних заходів, цілеспрямованих дій, професійно орієнтованих подій. Аналізуючи різні визначення методичної роботи, схиляємося до позиції І. Упатової, яка у своєму дисертаційному дослідженні «Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи» обґрунтовує методичну роботу як багаторівневу, інтегративну, системну педагогічну діяльність. Методична робота, за І. Упатовою, – це не просто навчання чи передача досвіду, це планована, систематична педагогічна діяльність, що спрямована на розвиток методичної компетентності (знань, умінь, методик та педагогічних технологій) та здатності до науково-методичної діяльності: аналізу, синтезу, обґрунтування, упровадження інноваційних підходів у професійній практиці, це творча, рефлексійна діяльність, що забезпечує формування методичної культури педагога як ключової передумови професійної зрілості. Вона полягає не тільки у здобутті знань і навичок, а й у творчому осмисленні і модернізації власного досвіду в рамках інноваційної освітньої практики [3]. Відтак розглядаємо методичну роботу як системну, цілеспрямовану й рефлексивну педагогічну активність, орієнтовану на розвиток методичної компетентності, а також як активне залучення до аналізу й оновлення власної практики, інноваційне й творчо-рефлексивне засвоєння професійного досвіду. Вона забезпечує не лише передачу або освоєння інформації, а створює

творчості й професійно-педагогічного дослідження, що сприяють фаховій самореалізації вчителя початкової школи. Вона фактично гарантує особистісне й професійне вдосконалення педагогічних працівників, стимулюючи їхню креативність задля досягнення високої якості освітніх результатів.

Таким чином, система методичної роботи закладів освіти має значний потенціал у формуванні професійної компетентності педагогічних працівників. Вона стимулює активну участь учителів у процесі особистісного й професійного розвитку, сприяє підвищенню рівня теоретичної обізнаності та практичної підготовки, а також створює сприятливі умови для педагогічної творчості. Кожен заклад загальної середньої освіти зацікавлений у формуванні висококваліфікованого, конкурентоспроможного вчителя, орієнтованого на безперервне оновлення знань. У цьому контексті методична робота виступає ефективним засобом професійного зростання педагогів: вона сприяє поглибленню фахових знань, підвищенню рівня педагогічної майстерності, збагаченню інтелектуального потенціалу та особистісно-професійному самовдосконаленню.

Особливого значення набуває проблема підвищення ефективності методичної роботи закладу освіти, яка має бути орієнтована на професійне становлення та педагогічне зростання молодого вчителя.

Щоб професійний розвиток учителів початкової школи в системі методичної роботи реалізувався успішно, він має базуватися, на думку Ю.Махновець, на таких методологічних принципах: гуманізації (гуманістична орієнтованість освітнього процесу на основі системи заходів, спрямованих на визнання цінності людини як особистості, свободи її творчості

і прояву здібностей), інноваційності (здатність учителів початкової школи працювати в інноваційному середовищі); індивідуалізації (врахування в системі методичної роботи індивідуальних особливостей учителів початкової школи, їх орієнтації на особистість учня, врахування його індивідуальних запитів), партнерства (професійна взаємодія усіх суб'єктів освітнього процесу), неперервності (цілісність і неперервність усіх процесуальних і системних аспектів освіти), системності (представлення методичної роботи як цілісної системи, яка спрямована на результативність професійного розвитку вчителів початкової школи), наступності (послідовність використання різних форм методичної роботи на всіх етапах професійного розвитку вчителів), рефлексивності (усвідомлення вчителями початкової школи результатів навчання, самоаналіз власного практичного досвіду, знань про сутність, зміст, ознаки, механізми професійного розвитку) [5, с. 15-16].

Ефективними педагогічними умовами професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів дослідники (Л. Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко, Т. Куценко) вважають такі: «активізація позитивної мотивації професійної самореалізації учителів засобами методичної роботи; стимулювання вчителів до розкриття методичного потенціалу в інноваційній освітній діяльності; підвищення методичної мобільності вчителів завдяки освоєнню та використанню інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічному процесі; розробляння й упровадження моделі науково-організаційного забезпечення реалізації педагогічних умов професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів» [1, с. 7].

Вдосконаленню методичної діяльності сприяє диверсифікація та осучаснення її форм, зокрема поєднання традиційних підходів із нетрадиційними, інноваційними та активними

формами методичної творчості.

Існує широкий спектр форм методичної роботи вчителя початкових класів. Традиційно виокремлюють колективні, що поділяються на постійні (методичне об'єднання, творчі групи, школа молодого вчителя, психолого-педагогічний семінар) та тимчасові (динамічні творчі групи, предметні тижні, творчий вернісаж, презентація роботи методоб'єднання, творчі портрети та творчі звіти учителів, майстер-

клас, відкриті уроки); індивідуальні (самоосвіта, наставництво, взаємовідвідування уроків, створення портфоліо, педагогічні та методичні проекти, індивідуальні консультації, опис власного досвіду та системи роботи, розробка уроків та методичної продукції (методичних посібників, методичних матеріалів, рекомендацій тощо), співробітництво з педагогічними виданнями.

Рисунок 1. Найбільш поширені форми методичної роботи у початковій школі

Традиційними формами методичної роботи вважаються методичні об'єднання (МО), педагогічні ради, семінари, наради при директорові, відкриті уроки, консультації, самоосвіта, педагогічне наставництво (наставник – молодий вчитель), атестація педагогів, методичні тижні, предметні декади та ін.

До інноваційних (активних, сучасних) форм методичної роботи вчителя початкових класів відносять науково-практичні

конференції, EdCamp (неформальна конференція для освітян), вебінари / онлайн-конференції, методичні читання, методичні вистави, методичні фестивалі, панорами, презентації, методичні мости, ярмарки методичних ідей, майстер-класи, методичні ринги, школи молодого вчителя, круглі столи, педагогічні консиліуми, методичні турніри, методичні посиденьки, методичні дискусії, методичні аукціони, методичні діалоги, брейн-ринги, коучинги, воркшопи (майстерня), флеш-навчання (короткі інтенсиви), педагогічні

студії, методичні кейси, ділові/рольові ігри, дебати, методичні аукціони, педагогічні чи психологічні тренінги, чати, форуми щодо розробки актуальних проблем, педагогічні хакатони, аукціони педагогічних ідей,

кооперативне навчання в групах вчителів, співпраця у творчих групах, науково-дослідній діяльності, організація консультативно-методичних груп та ін.

Рисунок 2. Інноваційні форми методичної роботи.

Активні форми методичної діяльності можуть організовуватись як самостійно, так і в поєднанні з іншими формами методичної роботи, що забезпечує їхню більшу ефективність та різноманітність. Кожна форма має право на застосування за умови її доцільності й відповідності цілям професійного розвитку педагогічних

працівників. Порівнюючи традиційні й інноваційні форми методичної роботи, ми опиралися на спеціально обрані критерії (мета, форма проведення, роль учасника, методи навчання, інструменти, мотивація педагога, результат), що дало змогу комплексно оцінити сучасні підходи до використання даних форм.

Порівняльна таблиця форм методичної роботи

Критерій	Традиційні форми	Інноваційні форми
Мета	Передача досвіду, дотримання стандартів	Розвиток творчості, ініціативи; професійне зростання
Форма проведення	Формальна, регламентована	Гнучка, інтерактивна, часто неформальна
Роль учасника	Пасивний слухач	Активний учасник, співавтор, дослідник
Методи навчання	Лекції, інструктаж, демонстрація	Тренінг, коучинг, дискусія, групова робота, аналіз кейсів
Інструменти	Плани-конспекти, методичні посібники	Онлайн-ресурси, інтерактивні платформи, кейс-методи
Мотивація вчителів	Зовнішня (звітність, атестація)	Внутрішня (інтерес, розвиток, обмін досвідом)
Приклади форм	Педрада, семінар, відкритий урок, консультація	Майстер-клас, воркшоп, EdCamp, педагогічна студія
Результат	Підвищення формальної кваліфікації	Реальний професійний розвиток, нові ідеї, командна робота

Дослідники підкреслюють, що активна методична робота сприяє ефективному засвоєнню педагогами нових знань і професійного досвіду. Така діяльність стимулює розвиток професійної активності, ініціативності, креативності вчителів, а також позитивно впливає на емоційно-психологічний клімат у педагогічному колективі. Залучення педагогів до активних форм методичної взаємодії забезпечує їх участь в обговоренні актуальних професійних питань і сприяє виробленню спільних рішень.

Низка дослідників акцентує увагу на окремих формах методичної роботи, які відзначаються високою результативністю та значним впливом на професійне зростання педагогів. Так, І. Волощук виділяє такі форми методичної роботи як: психологічні тренінги, творчі лабораторії, психологічні та освітні ділові ігри, конкурси, мозкові штурми, розвиваючі та навчальні програми, відеоконференції, захист творчих робіт. Вважає доцільним створення електронного портфоліо вчителя у вигляді блогу або персонального веб-сайту, що сприяє

поширенню індивідуальних освітніх напрацювань і досягнень, а також виступає ефективним засобом професійного самовираження та вдосконалення [2, с. 224-225].

Л. Присяжнюк пропонує соціально-психологічний театр як активну форму методичної роботи. Зазначена форма реалізується у співпраці з педагогами й виконує низку важливих функцій. По-перше, вона забезпечує психологічну підготовку вчителів через поглиблене розуміння психологічних основ освітнього процесу, зокрема вікових особливостей учнів і функціонування мозку дитини на різних етапах розвитку. По-друге, така форма сприяє ефективному розвитку педагогічного колективу в цілому, акцентуючи увагу на особистісному зростанні, формуванні конструктивних міжособистісних взаємин, створенні позитивного соціально-психологічного клімату, а також розвитку командної рефлексії щодо професійної діяльності. Соціально-психологічний театр як форма методичної роботи передбачає участь педагогів як у ролі акторів, так і глядачів. Це дозволяє їм прожити важливі події з власного професійного чи особистого минулого,

змодельовати бажане майбутнє, реалізувати себе в безпечному творчому просторі, а також втілити в сценічній формі внутрішні уявлення та цінності, що стимулює глибоку особистісну рефлексію та професійне самовдосконалення [7].

Важливою формою методичної підтримки молодих фахівців у перші роки їхньої професійної діяльності є педагогічна інтернатура. Вона забезпечує поступове входження в педагогічну практику, формування професійної ідентичності, розвиток рефлексивних, комунікативних, організаційних і аналітичних умінь. Така форма роботи базується на принципах наставництва, професійної взаємодії, міжособистісної підтримки та інтеграції молодого вчителя в педагогічний колектив.

Прикладом ефективного впровадження названої форми роботи є діяльність педагогічної інтернатури «Палітра» у Вінницькому ліцеї №20 (керівник – Шевченко Світлана Валеріївна). Широко використовуються взаємовідвідування уроків інтернами та наставниками, індивідуальні консультації, аналіз показових уроків, участь у професійних спільнотах, організація колективних методичних заходів. Зокрема, формат «Методичного мосту» об'єднав інтернів, наставників та асистентів учителів для обговорення актуальних викликів інклюзивного навчання, сприяв розвитку командної роботи, психологічного розвантаження (ресурсна медитація) та обміну досвідом. Тижневик інтернів «Творчий пошук» став платформою для презентації перших професійних досягнень молодих педагогів, продемонструвавши позитивну динаміку їхнього фахового становлення, готовність презентувати власні напрацювання, брати участь у командній роботі та формувати індивідуальний стиль педагогічної діяльності, креативні підходи до організації освітнього процесу, відкритість до власну міні-інновацію).

педагогічного експериментування, здатність до пошуку інноваційних рішень, саморефлексії та прагнення до вдосконалення, конструктивну взаємодію з наставниками. Виїзний історико-педагогічний практикум для інтернів «Від витоків – до креативу» (у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї) об'єднав детальну екскурсію експозиціями музею, присвяченими освіті, з педагогічною бліц-вікториною, а також мозковим штурмом, спрямованим на визначення сфер використання знань, отриманих у краєзнавчому музеї, для змістового наповнення освітнього процесу – створення тематичних презентацій, вікторин, цікавих інтегрованих завдань, підготовки годин спілкування тощо.

Ефективними формами роботи в рамках педагогічної інтернатури вважаємо також *професійні майстерні* (інтерактивні заняття, які проводять досвідчені вчителі або зовнішні експерти з актуальних тем (управління класом, інтегроване навчання, освітні онлайн-інструменти тощо); *методичні кейс-студії* (розбір конкретних педагогічних ситуацій із практики інтернів, спільне вироблення варіантів рішень); *ротації педагогічних ролей* (тимчасове виконання інтернами ролі асистента досвідченого вчителя або організатора позакласного заходу, що сприяє розширенню педагогічного досвіду); *рефлексивні сесії* (регулярні зустрічі для аналізу власних успіхів і труднощів, побудови індивідуальних траєкторій професійного зростання); *менторські прогулянки* (неформальні зустрічі з наставником поза межами школи для побудови довірливих стосунків і неформального обміну досвідом); *цифровий щоденник інтерна* (онлайн-платформа або Google-документ, де фіксуються педагогічні спостереження, аналіз проведених занять, отримані рекомендації, результати само оцінювання); *міні-EdCamp для інтернів* (внутрішній методичний форум, де кожен учасник може поділитися своїми першими відкриттями, труднощами або презентувати

Таким чином, педагогічна інтернатура є не лише засобом адаптації вчителя-початківця, а й потужним ресурсом його професійного зростання, інтеграції в педагогічну спільноту, формування культури педагогічної взаємодії на основі підтримки, партнерства та інноваційного мислення.

Кожна із зазначених форм методичної роботи належить, на думку дослідників (Л. Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко, Т. Куценко), до однієї «із двох підструктур – навчально-методичної та науково-дослідницької, які утворюють єдину динамічну систему» методичної роботи. Заходи в контексті навчально-методичної підструктури спрямовані на підвищення рівня професійної самореалізації вчителів, формування їх професійної, зокрема, методичної компетентності. Функціонування науково-дослідницької підструктури стимулює вчителів до генерування нових ідей, упровадження педагогічних технологій, експериментальної перевірки висунутих наукових гіпотез, завдяки чому педагоги досягають творчого рівня професійної самореалізації [1, с. 18]. Варто особливо підкреслити значущість форм методичної роботи науково-дослідницького спрямування, оскільки, на думку науковців, педагогічні дослідження є стратегічним елементом освіти: «Педагогічні дослідження покликані стати інструментами, завдяки яким забезпечуватиметься подальший розвиток освіти в цілому» [8, с. 653].

За умови систематичного впровадження активних форм методичної роботи в закладах освіти методична діяльність у педагогічних колективах поступово набуде характеру творчого, змістовного й продуктивного процесу.

Лише тоді вчителі почнуть сприймати одне одного не просто як співробітників, а як колег, партнерів, однодумців і співавторів інноваційних ідей. Активні форми підходами. Досягнення бажаних результатів

методичної роботи сприяють ефективному засвоєнню нових знань, набуттю професійного досвіду, розвитку педагогічної активності, ініціативності та творчості. Вони також позитивно впливають на емоційний клімат у колективі, створюючи умови для плідної взаємодії, підтримки й професійного зростання кожного педагога.

Проведене нами дослідження в ряді шкіл м. Вінниця щодо використання вчителями початкових класів форм методичної роботи показало, що переважна більшість педагогів (86%) позитивно оцінюють методичну роботу в умовах школи I ступеня, особливо її значущість для професійного становлення молодого вчителя, надаючи перевагу (72%) інноваційним (активним) формам методичної діяльності. Водночас такі форми, як предметні тижні, конкурси педагогічної майстерності, творчі звіти вчителів, конкурси «Учитель року» не отримують схвальної оцінки у педагогів. Пояснюємо це тим, що зазначені форми методичної роботи часто перетворюються на формальність і не сприяють реальному професійному зростанню педагогів. Вони здебільшого орієнтовані на демонстрацію вже наявних напрацювань, а не на розвиток нових компетентностей. До того ж, участь у таких заходах потребує значних часових і емоційних витрат, які не завжди компенсуються практичною користю. У сучасних умовах пріоритетними для вчителів є індивідуалізовані, практико-орієнтовані та рефлексивні форми методичної підтримки, які дозволяють ефективно інтегрувати нові знання й підходи у власну професійну діяльність.

Важливо підкреслити, що впровадження нових форм методичної роботи, зокрема активних, не може розглядатися як універсальне вирішення всіх освітніх проблем. Ефективність методичної діяльності полягає у знаходженні оптимального балансу між перевіреними традиційними формами та сучасними активними

можливе лише за умови належного науково-методичного супроводу [4], спрямованого на постійне педагогічне вдосконалення. Таку функцію покликані виконувати центри професійного розвитку педагогічних працівників [6], які забезпечують індивідуальне та групове консультування з актуальних питань освітнього процесу, надають психологічну підтримку, організовують збір та поширення інформації про можливості професійного зростання для різних категорій педагогів. Зокрема, йдеться про доступ до програм підвищення кваліфікації, онлайн-ресурсів, освітніх платформ та інших інструментів, спрямованих на розвиток фахової майстерності.

Таким чином, методична робота в сучасних умовах – це систематична, колективна й індивідуальна, теоретична та практична діяльність педагогічних працівників, спрямована на підвищення їхнього професіоналізму й педагогічної майстерності. Її реалізація забезпечує створення сприятливого освітнього середовища для розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів. Через завдання, зміст, організацію та форми методичної роботи педагога не лише підвищують свій професійний рівень, а й отримують підтримку в становленні як досвідчені, компетентні фахівці.

Висновки. У сучасних умовах методична робота виступає важливим інструментом формування висококваліфікованого,

конкурентоспроможного педагога, здатного ефективно реагувати на виклики часу, впроваджувати інновації та активно творити нове освітнє середовище. Особливу роль у цьому процесі відіграють активні форми методичної діяльності, які відкривають широкі можливості для професійного зростання, обміну досвідом, розвитку креативності й педагогічної ініціативи. Активні форми методичної роботи мають бути спрямовані на заохочення педагогічного пошуку, стимулювання творчої активності вчителів, впровадження інноваційних технологій та реалізацію компетентнісного підходу в навчанні й вихованні, що відповідає засадам Концепції «Нової української школи». Кожна з таких форм сприяє ознайомленню педагогів із досягненнями сучасної педагогіки і психології, впровадженню їх у практику, що, у свою чергу, позитивно впливає на якість освітнього процесу, успішність учнів та формування їх особистості.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поглибленому аналізі ефективності окремих активних форм методичної роботи в контексті професійного розвитку педагогів початкової школи. Актуальним є вивчення умов, що сприяють сталому впровадженню інноваційних підходів у методичну діяльність, а також розроблення моделей науково-методичного супроводу, орієнтованих на індивідуальні траєкторії професійного зростання вчителя. Подальшого дослідження потребує також роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників у формуванні сучасної методичної культури вчителя початкової школи в умовах реформування освіти.

Список використаних джерел

1. Акмеологічні засади професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів: колективна монографія / Л. С. Рибалко, Р. І. Черновол-Ткаченко, Т. В. Куценко. Харків: Вид. група «Основа», 2017. 128 с. URL: <https://surl.lt/fsikem> (дата звернення: 27.07.2025).

2. Волощук І. А. Використання інноваційних форм методичної роботи з молодими вчителями для забезпечення їх педагогічного зростання. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. №3(49). С. 220-229. DOI:[10.31812/pedag.v49i0.1192](https://doi.org/10.31812/pedag.v49i0.1192) (дата звернення: 27.07.2025).
3. Упатова І. П. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (015 – Професійна освіта) / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, МОН України. Харків, 2019. 541 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/2019/03/dis_Upatova.pdf (дата звернення: 27.07.2025).
4. Кіт Г. Г. Фахове зростання вчителя початкових класів: організаційно-педагогічний супровід. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2022. Вип. 71. С. 54-61.
5. Махновець Ю. А. Методологічні підходи до професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 67. С. 157-164. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721920/> (дата звернення: 27.07.2025).
6. Положення про Центр професійного розвитку педагогів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-polozhennya-pro-centr-profesijnogo-rozvitku-pedagogiv> (дата звернення: 27.07.2025).
7. Присяжнюк Л. А. Використання інноваційних форм методичної роботи з педагогами у закладах освіти. *Молодий вчений*. 2018. №5.2 (57.2). С.117-121.
8. Sivachenko I., Demchenko O., Vakaliuk I., Valentieva T., Kit H. Problems and Perspectives of Pedagogical Research in the Context of Digitalization. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, № 6. P. 652-657. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.81> (дата звернення: 4.06.2025).

References

1. Rybalko, L. S., Chernovol-Tkachenko, R. I., & Kutsenko, T. V. (Eds.). (2017). *Akmeolohichni zasady profesiinoi samorealizatsii vchyteliv u systemi metodychnoi roboty zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: kolektyvna monohrafiia* [Acmeological principles of professional self-realization of teachers in the system of methodological work of general educational institutions: collective monograph]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osнова». Retrieved from: <https://surl.lt/fsikem> [in Ukrainian].
2. Voloshchuk, I. A. (2016). Vykorystannia innovatsiinykh form metodychnoi roboty z molodymy vchyteliamy dlia zabezpechennia yikh pedahohichnoho zrostannia [Using innovative forms of methodological work with young teachers to ensure their pedagogical growth]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly – Pedagogy of higher and secondary schools*, 3(49), 220-229. Retrieved from DOI:[10.31812/pedag.v49i0.1192](https://doi.org/10.31812/pedag.v49i0.1192) [in Ukrainian].
3. Upatova, I. P. (2019). *Teoriia i praktyka metodychnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly* [Theory and practice of methodological training of future primary school teachers]: Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora pedahohichnykh nauk: 13.00.04. Kharkiv: Kharkivskiyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody. Retrieved from http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/2019/03/dis_Upatova.pdf [in Ukrainian].
4. Kit, H. H. (2022). Fakhove zrostannia vchytelia pochatkovykh klasiv: orhanizatsiino-pedahohichnyi suprovit [Professional growth of a primary school teacher: organizational and pedagogical support]. *Naukovi zapysky VDPV imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedahohika i psykholohiia – Scientific notes of the Mykhailo Kotsiubynskiyi VDPV. Series: Pedagogy and Psychology*, 71, 54-61. Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721920/> [in Ukrainian].
5. Makhnovets, Yu. A. (2019). Metodolohichni pidkhody do profesiinoho rozvytku uchyteliv pochatkovoї shkoly u systemi metodychnoi roboty zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Methodological approaches to the professional development of primary school teachers in the system of methodological work of general secondary education institutions]. *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Pedagogical sciences: realities and prospects: zbirnyk naukovykh prats*, 67, 157-164. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721920/> [in Ukrainian].
6. Polozhennia pro Tsentr profesiinoho rozvytku pedahohiv [Regulations on the Center for Professional Development of teachers]. (n.d.). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-polozhennya-pro-centr-profesijnogo-rozvitku-pedagogiv> [in Ukrainian].
7. Prysiazhniuk, L. A. (2018). Vykorystannia innovatsiinykh form metodychnoi roboty z pedahohamy u zakladakh osvity [Using innovative forms of methodological work with teachers in educational institutions]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 5.2(57.2), 117-121. [in Ukrainian].

8. Sivachenko, I., Demchenko, O., Vakaliuk, I., Valentieva, T., & Kit, H. (2022). Problems and perspectives of pedagogical research in the context of digitalization. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(6), 652-657. Retrieved from <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.81> [in English].

*Статтю надіслано до редколегії 08.08.2025 р.
Статтю рекомендовано до друку 12.11.2025 р.
Статтю опубліковано 01.12.2025 р.*

Про авторів

Галина Кіт

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського м.Вінниця, Україна
ORCID iD: 0000-0003-2986-9079
halyna.kit@vspu.edu.ua

About the Authors

Halyna Kit

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Primary
Education, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID iD: 0000-0003-2986-9079
halyna.kit@vspu.edu.ua

